

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

De legibus disputatio - Cod. Ettenheim-Münster 336

[S.l.], [17. Jahrh.]

Sectio 6ta

[urn:nbn:de:bsz:31-131792](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-131792)

Concl^o 5. Plures leges possunt impleri eodem tempore
 pluribus artibus. Ex^{ta}: Qui efficit quid quod per pro-
 cepta exigunt, satisfait illis preceptis: s^{ed} qui av-
 dem tempore v. g. audit missam in festo preceptam,
 et simul orat horas canonicas et etiam preces pro pa-
 nitentia sacramentali impostas, efficit quid quod
 per precepta illa exigunt: go. ^{Non} defunt
 qui proble^o docent, se si obligat^o s^{ed} ad duas
 missas aut oras, satisfactura ad unam eas si-
 mul, quod in duobus altaribus eodem tempore
 celebrant. contra v. si eas^o contingat, ut easdem
 his unig precepti executione alteri^o impedi-
 at, ita ut simul stare n^{on} possit, aliud est, di-
 versis artibus eodem tempore n^{on} pot^{est} impleri plu-
 res leges.

Sectio 6. ta

Quomodo leges mutantur et cessant?

Concl^o 1. Cessat lex, cuius obligatio cessante
 ante eam materiali seu finali legis adaequata.
 Ex^{ta} pars 1. Materia cessat, quod l. omⁿ legis
 ex honesto fit turpis, s^{ed} ex utili inutiles, s^{ed} ex
 prole^o impossibile. Sed lex q^{ue} non est honesta inu-
 tiles seu impossib^{ilis} n^{on} est lex, n^{on} n^{on} habet vires et
 effectuales g^o d^oes, neq^{ue} obligat: go. ^{Quod} d^o d^o d^o

• qua nunc est inutilis aut impossibilis postea
• rursus evadat utilis & possibilis, rursus obliga
re incipiet. Si clausura monialium, & hinc
belli redditus, immodico elapso bello rursus obli
gabit moniales. Fabr. pars 2. de Parte caa fine
b: adaequatae propter quod lex lata est usque
utilitas regis, & dicitur: adaequata. si n. lex habeat
plura motiva aut partes, una cessante perma
nebit obligatio respectu alterius. Acriter hinc quer
tant Auctores, an cessante fine legis adaequa
to respectu unius personae partem cesset etiam in fine
legis obligatio respectu illius personae? negant multi
affirmant alij non attendendo auctoritatis. Ego
distinguo et dico: cessante fine adaequatae
gis respectu unius personae per se nunquam cessat ob
ligatio legis. cessat tamen per aliam in eo casu, quod
ipse legislator excepisset si providisset. Ra
tio prioris est: quia obligatio legis durat tamdiu
quamdiu legislator prudenter vult subditos esse
obligatos: si in dicto casu adhuc prudenter
vult subditos esse obligatos tunc n. adhuc
honestum ratiōe sua legis, neque promovere et esse

vane bonū cone ripud. per oēs et singulari
 ones subdori à lege prescriptas: go. In ex-
 plo res clarior est ad et: sit lex ne quis arma
 ferat nocturno tempore. finis e auertere tumul-
 tu, rixas, eades. Tu diuis: ego non obligor,
 quia cessat apud me finis legis, qui sic homo
 pacificus, neminē laedo. Sed falleris et obli-
 garis; quia licet respu tui qualeng es pers-
 na mere privata et considerata sine ullo respu
 ac ordine ad coitem, et sic finis etm ad-
 quatus legis, non tu cessat finis respu totius
 coitis, cuius tu membrū es; ideoqz tenetis le-
 ge tamdiu, quamdiu tenetis coitas. confirmat:
 legislator intendit q̄seruod legis, q̄ lex melius
 conseruari non pot quā si oēs obligantē affi-
 in uno alterove esset, aut potius cessare
 videret, finis et ratio legis. Deniqz si legis-
 lator ipse interrogaret, nū etm sub hac lege
 prehenderet pacificos et bene morales? respon-
 deret, utiqz illos etm ee prehensos. Unde etm
 patet ratio posterioris -; quia lex in tantū obli-
 gat, in quantum legislator obligare intendit: go si
 quis casus emerget, quem ipse legislator reprehendit
 si ab eo prauius fuisset, dubitū n e, quin hunc cas-

et obligatio legis. Hinc si ieiunium tibi grave no-
camentum adferat non obligaris ieiunare, quia non
est mens legislatoris te in tali casu adstringere.
Sed hoc de re plura ubi de Epistola.

Puncto 2. Lex cessat per revocationem et per
irrevocationem. Lex: Revocatio est voluntas re-
gulatoris, qua leges à se latae tollit et non vult
eas amplius hinc vni obligandi; per quas a. casus
aliquis nascitur per eandem dissolvitur, et habet
regulae Juris in Paulo. Revocatio v. seu annulla-
tio est voluntas superioris, qua leges à reglato-
re inferiore latae tollit eamque invalida reddit.
Inferior a. regulator pendet a directione et
Imperio superioris: quod leges sua per irrevocatioem
revocari cessare possunt. Et licet omnis irrevocatio
sit prohibita, in ea omnis prohibita aliquid est
irrevocatio illius; nam Cetera prohibet, ne sacerdos
ullum sacramentum administret in mortalibus.
In Baptismo in mortali administratio est irrita
et invalida.

Puncto 3. Lex cessat, et abrogatur per quae
tandem gloriatur. Lex: quaedam habet vim legis:
aliqui leges posterior potest abrogare prior: quod.

Verum hic observandum est, quod consuetudo, quae
 1. potest abrogari debeat et 2. locabilis, de re
 servata honesta, utili, non molesta nimis et
 difficili. 2. Ut libere et publice frequentetur,
 a maiori parte civitatis. 3. Ut usurpetur a po-
 pulo ad vim obligationis introducenda, h. v.
 ex sola pietate aut honestate. In dubio an con-
 suetudo introducta sit cum intentione ob-
 ligandi, an ex mera pietate? standum est pro
 libertate operantium. Unde ceremoniae nonnullae
 cultus, quibus intercedere solet populus, non obli-
 gant, quia non sunt introductae ad vim obligandi.
 v. g. asperio aquae benedictae, ritus qui solent
 adhiberi in benedictione cinerum, palmarum etc.
 4. Ut Princeps s. legislator in consuetudine
 eiusque obligatione ex prescripto s. interpretative
 personarum s. legatorum consentiat. Pr. a. ex-
 prescripto consentire quod consuetudine introducta
 approbat et confirmat: interpretative, quod
 si leges a se latae violari et nemine repre-
 hendit, id facile potest: personarum, quod in
 consuetudine uno ex praedictis duobus modis con-
 sentiat: legatorum quando consuetudo per viam prescriptionis

legē abrogat, quod fuit p̄t effi. Innocēti de la-
ti consuetudine p̄rogat nō fiat, ut hōiter do-
cent Auctores ḡtra Vasquez. Introducitur a.
consuetudo per viā prohibitiōis quādo hoc ad p̄j
similem et obligatōē inducendā obtinet p̄us
ā Jure requisitū. Requiritur a. anni decem
sed ad Cūtam quā civili, quāvis alijs p̄fine
sufficiunt. Fundamento, ad Cūtam exigant qua-
draginta. Numerus a. actus ad consuetudine re-
quisitū arbitrio prudentū et morali non
inducio relinquunt, ut reule Bonob. n. 138.
ḡtra Rōmū, Lanomilano Barbulū. P̄a. Pe-
gnald. et Rodrig. qui putant duos l. tres
aut sufficere si p̄ncipis fiat et n̄ realiter.
Ad p̄sribendum ḡtra legē bona fides n̄
requisitū, sicut ad alias p̄scriptionses q̄ ḡ-
nerat in danno aliorū, unde nunq. inchoari
p̄unt mala fide, licet n. et in hū forte legē
lavor cuiq. ea violat, ab initio damnū aliquod
honoris aut estimatōis patiat, adeoq. p̄missio.
gestores legis ut p̄larimū p̄uent, si tamen
legis violatio per actū tempus dūret et sen-

sine consuetudo generalis inualesceat, ad id Prin-
 cepti iuri suo, et in consuetudine vel perso-
 nali vel legaliter consentit. Idem ta-
 men consuetudo universalis per legem et
 que uniuersalem abrogari. Particularis q. d.

Particularis a. consuetudo per legem uerum non
 abrogatur nisi talis consuetudinis clausula des-
 galoria facta sub eius generalibus et presere
 apponatur. Vide fufig Honor. n. 148. et Fran.
 B. sp. Q. 10. à numero 14. Obligat et in consuetu-

do in consuetudo si res est gravis et contra obser-
 uatur à iure b. maiorij parte illig: item si vi-
 ri prudentes male sentiant de his qui non ser-
 uant consuetudine, b. si Proclati reprehendant
 et puniant transgressores, b. de hijs si ipsa
 consuetudo nullum conferat ad reipublice utili-
 tate et seruoat. licet Adamy Burghuber
 Centuria 1. casus consuetudo causa 90. argatur
 cum loquens consuetudine non obligare in
 consuetudo nisi aliqua lex scripta non exstet.

Coniecto res tua abrogatur et usatur per
 legem generalia et per interpretatione. Pars 1. c.

cois, quia lex per illud abrogatur, per quod revo-
catur prior voluntas obligandi: et per legem g-
tralem quod ferre potest. l. idem ipse legislator
l. eius successor, l. utriusque Superior voca-
tur l. irritatur prior voluntas obligandi g-
Part 2. quod cois est: nam interpretatio est
duplex, alia secundum legem, alia contra legem.
Interpretatio secundum legem est prudens ac mo-
derata legis explicatio ad sensum verborum
in casibus particularibus adtemperata. Et hoc
iterum triplex est: Audentia, Usualis et Do-
ctrinalis. Audentia est, quae fit ab eo qui
potestatem condendi legis habet. Usualis quae fit
per consuetudinem legitime introductam. Doctri-
nalis quae fit per declarationem virorum pruden-
tium et Doctorem ex principiis iuris et Theologiae,
quae declaratio tam si vim legis non habeat, sicut
habet declaratio legislatoris facit. In ut qui
libet eam in praei sequi potest, et si legislator
v. g. Summus Pontifex extra legem dicit alia
sibi mente fuisse ut reite observat. *manus*
Pa Verbo ex n. 23. Ratio est; quia privatae

l. unius illud factum in loco domicilij sui legatur
non tenet interce, quia dñs dñm e iustitiam, n
erat proae obligatus audire hoc factum, so pole-
rat aut debebat differre, donec ultra missa,
l. unius illa legere: postea v. dñs est in ali-
eno loco reseat obligatio. Suraud En et Ba-
silius Pontig n improba dissentiunt.

4. Si quis e suo territorio ubi e ieiuni-
um potes mane ientaculu et meridie prandiu
sumere si ex die perventurq po ad locu ubi n
e ieiuniu, quia lex ieiunij e indivisibilis,
obligans pro integro die et non pro aliqua par-
te dn. Aliud e de comestione carnis, quia
hoc proceptu e divisibile, obligatqz prohi-
gulis diei partibz, ita ut licet quis semel
comederit carnes, adhuc En obliget, eas non
comedere. Contrariu En non improba tenet
Francif. Bone Spis D. z. de reg. n. 84. Et quod
lex abstinentie a carnibz hoc mo captari de-
beat: non fumes carnes, ne vel semel in die.
a qua lege excusatz ille, qui tali die futuq
e in territorio in quo nulla e abstinentia a
carnibz.
B. Consilulq

3. Constituta in alieno territorio ubi non
est dies ieiunij, si mane et meridie comedas,
vesperi in proprio territorio ubi est ieiunium,
non teneris ieiunare, ob eandem rationem, quia
lex ieiunij est indivisibilis.

Contra 4. Clerici tenentur legibus civilibus quae
inducuntur auctoritate non cadunt nec statum clerica-
lem deducunt, et quidem dicitur, non in quo
ad vim coactivam. Probatur pars 1. Clerici sunt
vere civis et partes principae civilis reipublicae
ac proinde gubernatori politico subiecti esse
debent: atque gubernator politico iurisdictionem
temporalem habet in reipublica et Pontifex
sive Rex sive Princeps: ergo regi in tempora-
libus subiecti sunt: ergo poterit rex eas leges
imponere, quae iam eorum statui quae reipublicae
convenientes sunt, quemadmodum illae, quibus para-
lis praedium frumenti, prohibetur valor monetae,
modus edificandi, gradendi, testandi etc.
Confirmatur: Clerici neque ex iure divino, neque
hinc exempti sunt a gubernatione politica reipublicae
immo gratia politica habent ex utroque: ergo sunt
illis in legibus quae immunitati auctoritatis ac eorum

statui repugnant nullo modo tenent, ut hec
 in *Trid. Sess. 25. de refor. alijs pluribz locis* Iuris
 la Civilis quā Canonici. Porro immunitas
 tua ledit, ac violat,

1. Si Cuius aut Cuius personae imper
 diant, uti rebz seu facultatibz sibi a Deo
 concessis.

2. Si illis diminuant privilegia a Deo
 Summis Pontificibz aut etiam Principibus
 eis concessa.

3. Si clerici propter ordinaoes l. Statuta
 magistralium efficiant, limitiores.

4. Si efficiant deterioris gradus quā laici.

5. Si leges secularium nata sint, afferi
 Cuius l. personis Cuius incommode.

6. Si iudez laic compellat Clericos et in tem
 pore famis ad vendenda frumenta.

Hec omnia productis gravissimis Auctoribz pro
 bat *Beane p. 4. Fract. 5.* Et addit, quod
 alia Clericorū, esse inferant damnum, n. p. 10
 per indueri seculari capi, nec damnum solum
 esse sequi. Item quod seculares titulos s. veludi
 nis et inmemorialis n. p. 10. non possunt introducere ex

actiones et gravamina quae Clericis subia-
uant epiduati. Nam a. Clericorum exem-
tionem ad libertatem, sed quoad personas, quae
res et loca eorum, et iuris non in huius, ve-
rum et in divini palatii est ex Titulo. Pp. 26. c.
20. Et probatur necesse non aliquid tanquam
in sua Canonica libertate et immunitate
Luce c. 2. n. 16. et seq.

Partis secundo eadem est ratio: quia Clerici
sunt saeculares quoad religiose sunt vere subditi legif-
latoris saecularis quoad leges saeculari clericali non
repugnantes: nec expediret eos recipi in eorum
reipublica societate nisi vellet subditi huiusmodi
legibus. Pars 3. Clare gloriatur in Iure Canonico
in variis locis quae passim referuntur. Et
potest experiri, quia Clerici delinquentes neque
solent, nec possunt nec debent a saecularibus coarctari
multari: quod non tenentur legibus civilibus quoad
vini coarctationem, coarctationem et punitivam, sed in di-
rectivam. Contra quod

Ob. Potestas precipiendi gravata est cum
potestate puniendi: quod si saeculares possunt Clericos
precipere, possunt illos etiam punire. R. Ans. quod
verum est per se, ex ratione in hoc privilegio potest potest

una ab altera separari: quod si consuetudo alicui
 sit aut fuerit gloriata, referenda erit in permis-
 sione specialis Summi Pontificis qualis alim a
 Gallos et ad hunc valuisse, defendit Petrus de Vulfas
 in lege armorum Verfi. s. ff. de Verb. Significib.

Concto 5. Religiosi, profertim exempti per se
 et directe non tenentur ad leges Provinciales et
 Episcopales. De exemptis ac immediate sumo Pon-
 tifici factis non est dubium, cum tales non subiant
 ulli iurisdictioni Episcopali, nisi in quibusdam
 casibus in iure expressis. De alijs non exem-
 ptis inde patet: hi sunt modum vivendi peculiar-
 rem à clericis secularibus diversum et proprijs con-
 stitutionibus oneratos, ut proinde l. infra equi-
 tas dicitur, eos à legibus Episcopalibus exsolu-
 tos, et dicitur. Exempti, per se et directe: nam per
 alios et indirecte obligantur, etiam exempti ad
 aliquas leges l. rae scandalis, l. rae parti-
 consuetudinis prescriptae. l. receptae l. gravis nece-
 ssitatis, cui aliter occurrere non potest, l. denique rae al-
 terius legis cuius contentus in verbis casibus inben-
 tis ois religiosos etiam exemptos parere Curis et
 Ordinarijs locorum prout iubentur in Frid. sess.
25. Cap. 22. et 26. Quoad observationem festorum
 promulgationem et observationem inferendam in suis

Ceteris, quoad prouisiones, uisibilibus. in l. expressa
l. laicula exceptione habeant.

Sectio 5. ta

Quomodo lex Impleatur?

Concto 1. Ad implationem legis non requiritur in
tento implendi; imo sufficit intentio non im-
plendi. Et uis et uita; quia sufficit facere
id, quod praecipit, seu non facere quod prohibe-
t. Lex aliud non intendit eorum intentio quiescit.
Aucedit quod intentio sit alicuius interitus, qui per
se ac ex parte a lege hinc imperari non potest, ut
supra uiding. Ita si scriptum fuerit, ut quod
reflere non intendat satisficere, aut uicite
intendat non satisficere in reuolue horarum
auditione fieri, implatione uoti, perfolati-
one poentio. In satisficere: Volu nonnulli
exipiunt. Sed qha

Ob. 5. Auct non operant, ultra intentionem
operantis: go qui non uult satisficere non sa-
tificat. R. diff. Ans: auct non operant
ultra intentionem operantis quando se in po-
tente operantis satisficere, l. non, quod: su-
nego.